

بررسی عوامل موثر بر میزان خشونت علیه زنان شهر تبریز

محمد میرزاخانی^۱ (عضو هیات علمی گروه جامعه‌شناسی توسعه، پژوهشکده توسعه و برنامه ریزی، دانش آموخته کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه تبریز) (نویسنده مسئول، ایمیل mirzakhani48@yahoo.com)
نسرین انصاری اوزی (دانش آموخته کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه تبریز)
معصومه صادقی انور (دانش آموخته کارشناسی پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه تبریز)
خدیدجه جعفری (کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی و مدیر مرکز افکارسنجی دانشجویان - اسپای آذربایجان شرقی)
چکیده

هدف این مقاله، تعیین عوامل موثر بر میزان خشونت علیه زنان شهر تبریز است. این مقاله مبتنی بر پژوهشی می باشد که از طریق روش پیمایش و با استفاده از پرسشنامه مورد مطالعه قرار گرفته است. جامعه آماری این مطالعه، کلیه زنان خشونت دیده ای است که به دادگستری کل شهرستان تبریز، مراجعه و با استفاده از برآورد نمونه آماری، تعداد ۱۰۰ نفر از آنها با به کارگیری تکنیک نمونه گیری تصادفی سیستماتیک، جهت پاسخ به سوالات پرسشنامه انتخاب شده بودند. نتایج توصیفی این مقاله نشان می دهد که وضعیت خشونت علیه زنان، پرخاشگری مردان، مشاهده خشونت در خانه پدری شوهر و حاکم بودن مرد سالاری در شهر تبریز، در سطح متوسط به بالا می باشد. همچنین، نتایج استنباطی مقاله حاکی از آن است که، بین سن زنان در موقع ازدواج، سطح تحصیلات زنان، سطح تحصیلات شوهر، پرخاشگری مردان، تجربه خشونت در خانه پدری شوهر، حاکمیت مرد سالاری از یک طرف، و میزان خشونت علیه زنان از طرف دیگر، رابطه معنی داری وجود دارد. نتایج به دست آمده از این مقاله، با نظریات پرخاشگری، مردسالاری و تجربه خشونت خانوادگی در یک راستا بوده و همچنین نتایج تحقیقات قبلی را در این زمینه تأیید می کند. بنابراین، راهبرد اصلی مقاله جهت کاهش خشونت علیه زنان این است که، خانواده ها با فراهم سازی شرایط ادامه تحصیل دختران، از ازدواج های سنین پایین خوداری کنند. برنامه مشاوره و روان درمانی مردان پرخاشگر و عوامل ایجاد پرخاشگری آنها جدی گرفته شود. میانجی گری و ارشاد و راهنمایی از طرف بزرگان دو خانواده بدون دخالت بر له یا علیه دیگری صورت گیرد و این که، عرصه فعالیت های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و حقوقی زنان جهت پرهیز از تبعیض جنسی، با تصویب قوانین اجرایی مناسب، گسترش یابد.

کلید واژه‌ها: خشونت، زنان تبریز، خشونت علیه زنان تبریز، پرخاشگری مردان، خشونت در خانه پدری

شوهر، مردسالاری

مقدمه

خشونت در همه جوامع، حتی در جوامع غربی با اشکال مختلف وجود داشته است. تعاریف و مصادیق خشونت علیه زنان اگر چه در کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه و توسعه نیافته، با توجه به تمایزات فرهنگی ها و قوانین متفاوت است؛ اما ماهیت و نفس رفتار خشونت آمیز با زنان و آسیب پذیری جامعه تا حد زیادی در همه جوامع مشابه است. خشونت علیه زنان به هر فعل خشونت آمیز مبتنی بر جنسیت اطلاق می شود که منجر به آسیب دیدگی روانی، جسمانی و جنسی آنان شود (شامحمدی، ۱۳۹۶: ۷۳). کارشناسان، خشونت علیه زنان را در سه بخش خانوادگی، خشونت در محل کار و خشونت نوع سوم که از طرف دولت ها اعمال می شود، عنوان کرده اند. البته قدرت برتری اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در همه این حوزه ها از جمله دلایل این خشونت هاست. در این مقاله بر اساس داده های تجربی به تعیین میزان خشونت علیه زنان در شهر تبریز و عوامل موثر بر آن، با استفاده از متغیرهای سطح تحصیلات زنان، فاصله سنی زوجین، میزان پرخاشگری مردان و میزان حاکمیت مرد سالاری پرداخته شده است. تحقیقات زیادی در مورد خشونت علیه زنان صورت گرفته است که از جمله آنها می توان به تحقیقات اعزازی (۱۳۸۰)، صابریان و همکاران (۱۳۸۳)، نریمانی و آقامحمدیان (۱۳۸۴)، غضنفری (۱۳۸۹)، علوردی نیا و همکاران (۱۳۹۰)، محمدی و میرزائی (۱۳۹۱)، آقاخانی و همکاران (۱۳۹۱)، یعقوبی و رؤفی (۱۳۹۲)، خوشه مهری و همکاران (۱۳۹۳)، محمدی و همکاران (۱۳۹۳)، شکریگی و مستمع (۱۳۹۳)، میرزائی (۱۳۹۳)، حاج نصیری و همکاران (۱۳۹۵)، شامحمدی (۱۳۹۶)، دانش و همکاران (۱۳۹۶)، شیخ برد سیری و همکاران (۱۳۹۷)، حیدری نژاد و نواح (۱۳۹۷) اشاره نمود. این مقاله در پاسخ به دو سوال، نگاشته شده است: ۱- میزان خشونت علیه زنان شهر تبریز در چه حدی است؟ ۲- چه رابطه ای بین سن پاسخگو در موقع ازدواج، سطح تحصیلات، پرخاشگری مردان، میزان تجربه (مشاهده) خشونت در خانه پدری شوهر، میزان حاکمیت مرد سالاری، و میزان خشونت علیه زنان، وجود دارد؟ در پاسخ به این سوالات، ابتدا مبانی نظری این موضوع مورد بررسی قرار گرفت است که به ترتیب به شرح هر یک از نظریات پرداخته می شود:

نظریه پرخاشگری و خشونت علیه زنان:

پرخاشگری را رفتاری توصیف کرده اند که هدف آن صدمه زدن به خود یا دیگری می باشد آنچه که در این تعریف حائز اهمیت است قصد و نیت رفتار کننده است. یک رفتار آسیب رسان در صورتی پرخاشگری محسوب می شود که از روی قصد و نیت به منظور صدمه زدن به دیگری یا خود انجام گرفته